

Sisäministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelma

1. Tausta ja tavoite

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti kukin hallinnonala laatii hallinnonalan tuottavuusohjelman hallitusohjelman liitteen mukaisten säästöjen toteuttamiseksi. Vaalikauden määrärahaehyöksessä pysyminen edellyttää lisäksi, että tuottavuustoimilla pyritään vastaamaan myös uusien tehtävien kautta syntyviin uusiin resurssitarpeisiin.

Tuottavuusohjelmien valmistelun tueksi perustettiin VM:n vetämä työryhmä, jonka tavoitteena ja tehtävänä on koordinoita hallinnonaloittaisten tuottavuusohjelmien valmistelutyötä. Työryhmän tehtävänä oli vuoden 2023 loppuun mennessä täsmentää yhteiset toimenpiteet ja tukea hallinnonaloittaisten toimenpiteiden tunnistamista.

Taluspoliittinen ministerivaliokunta on käsitellyt 6.2.2024 hallitusohjelmaan sisältyvän valtionhallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanoa. Ministerivaliokunnan päätöksen linjaukset on huomioitu tuottavuusohjelman valmistelussa. Hallitus on myös tehnyt uusia valtion talousarviolouteen kohdistuvia säästöpäätöksiä kevään 2024 kehysriihessä. Päätöksillä myös aikaistettiin säästöjä suurempana jo vuoteen 2025 kohdistuen.

Säästöjen, rahoitusvajeen ja uusien tehtävien ohella haasteena on jatkossa myös kustannustason nousu. Tämän osalta sisäministeriön hallinnonala on turvallisuustoimijana erilaisessa asemassa kuin puolustusvoimat, jonka määrärahasoon tehdään vuosittainen kustannustasoindeksi mukainen tarkistus. Mikäli sisäasiainhallinnon määrärahasoa ei voida julkisen talouden heikon tilanteen takia nostaa, kustannustason nousu merkitsee käytännössä tarvetta uusille tuottavuus- ja sopeuttamistoimille, mikäli kustannukset nousevat tämänhetkisen arvion mukaisesti.

Edelleen voidaan todeta, että hallinnonalan virastojen kulurakenne on sellainen, ettei menoissa ole merkittävää harkinnanvaraisuutta, mikä mahdollistaisi huomattavien säästöjen aikaansaamisen ilman rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia tai vaikutuksia. Edellä mainittu seikka korostaa vaikuttavien ja hyvin valmisteltujen ja toimeenpantujen tuottavuustoimien suurta merkitystä.

Sisäministeriön hallinnonalan virastojen taloudellinen tilanne on vaihteleva. Osalla on jo kiire suunnitella ja toimeenpanna tuottavuustoimia ja talouden sopeuttamistoimia ja osalla virastoja aikaa siihen on hieman enemmän. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että vaikuttavimpien toimien hyödyt konkretisoituvat vasta pidemmällä aikavälillä. Niihin voi sisältyä myös vaikeita päätöksiä edellyttäviä kysymyksiä (esim. toimitilaverkosto,

henkilöstön määrä ja sijoittuminen sekä niiden vaikutukset esim. viranomaisten vasteaikoihin).

Hallinnonalan virastot ovat valmistelleet oman virastokohtaisen tuottavuusohjelmansa. Valmistelu-aika on erityisesti uusien kevään 2024 säästöjen kohdentumisen osalta ollut lyhyt, joten toimenpiteet täsmentyvät myöhemmin valmistelun edetessä.

Sisäministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelmaan on koottu kaikille yhteisiä ja virastokohtaisia toimenpiteitä, joilla tavoitellaan tuottavuuden parantamista ja sitä kautta säästöjen saavuttamista.

2. Sisäministeriön hallinnonalan säästöt ja virastokohtainen sopeuttamistarve

Hallitus on kohdentanut sisäministeriön hallinnonalaan huomattavasti pienemmän säästön (-1,81 %) kuin yleisesti valtion hallintoon (-9,58 %). Säästöjen toimeenpanoa suurempi haaste hallinnonalalla tulee olemaan se, että julkisen talouden tila tuskin mahdollistaa merkittävän rahoitustason lisäämisen lähivuosina. Aiempi rahoitusvaje, uusien tehtävien edellyttämä resursointi ja kustannustennousu (erityisesti ICT- ja toimitilakustannukset) muodostavat haasteellisen kokonaisuuden, joka on rahoitettava nykykehysten puitteissa.

Sisäministeriön osuus hallitusohjelmassa linjatusta 243 miljoonan euron säästötavoitteesta vuonna 2027 on 15,117 miljoonaa euroa (2025/10,495 milj. euroa, 2026/11,605 milj. euroa, 2027 alkaen 15,117 milj. euroa). Säästöt on jaettu kevään 2024 kehyspäätöksessä toimintamomenteille.

Hallitus teki kevään 2024 kehysriihessä uusia säästöpäätöksiä. Sisäministeriön hallinnonalan osuus näistä säästöistä vuodelle 2025 on 16,8 miljoonaa euroa (sisältäen säästöjen aikaistuksen vuodelle 2025) ja siitä eteenpäin 12,5 miljoonaa euroa. Säästön lopullinen jakautuminen virastoittain täsmentyy talousarviopäätösten yhteydessä. Säästön on suunniteltu jakautuvan seuraavasti:

Virastot/momentit	Säästöjen jako						
	HO 2023 - säästö*	Lisäsäästö 2024**	Tae 2025, esitys	Suunnitelma 2026	Suunnitelma 2027	Suunnitelma 2028	%
1000 euroa							
Sisäministeriö	400	1 150	1 550	1 500	1 574	1 574	8,5 %
Kriisinhallintakeskus	18	222	240	240	240	240	9,9 %
Poliisi	6 601	2 308	8 909	9 040	10 100	10 100	1,0 %
Suojelupoliisi	0	655	655	500	632	632	1,0 %
Rajavartiolaitos	2 168	632	2 800	1 600	2 800	2 800	0,9 %
Pelastustoimi	18	182	200	200	200	200	7,8 %
Hätäkeskuslaitos	522	1 808	2 330	1 100	1 704	1 704	2,3 %

Virastot/momentit <i>1000 euroa</i>	Säästöjen jako						
	HO 2023 - säästö*	Lisäsäästö 2024**	Tae 2025, esitys	Suunni- telma 2026	Suunni- telma 2027	Suunni- telma 2028	%
Pelastusopisto	126	474	600	131	547	547	2,5 %
Maahanmuuttovirasto	451	9 319	9 270	9 744	9 770	9 770	10,0 %
Helsingin Pelastuskoulu	0	50	50	0	0	0	2,5 %
Hallinnonalan kehittäminen	191	0	191	219	364	364	
Kohdennusta odottava			500	50	50	50	
Säästö PL 26	10 495	16 800	27 295	24 105	27 617	27 617	

* Laskennallisesti 1 % hallinnonalan toimintamenoista.

** Laskennallisesti 0,81 % hallinnonalan toimintamenoista ja säästön aikaistus 2025.

Rahoitusvaje, uudet tehtävät ja kustannustason nousu

Taluspoliittisen ministerivaliokunnan 6.2.2024 tekemän päätöksen mukaisesti lainsäädännön kautta tai muutoin tuleviin uusiin tehtäviin rahoitus on haettava muista tehtävistä luopumalla tai toimintaa tehostamalla. Pienemmät tehtävälisäykset hoidetaan olemassa olevan määräraha-kehityksen puitteissa. Julkisen talouden tilanne ei myöskään lähivuosina mahdollista tämän hetkisten virastojen rahoitusvajaiden tai lähivuosien kustannustason nousujen kattamista.

Tuottavuusohjelmassa tulee säästöjen lisäksi löytää toimenpiteitä, joilla vastataan tuleviin menopaineisiin siten, että kehityksen ylittävä rahoitustarve vähenee. Tuottavuusohjelman valmistelussa haetaan myös toimia, joilla mahdollistetaan uudelleen kohdennukset kehityksen sisällä, mikäli kehityksen ylittävää lisärahoitusta ei uusiin tehtäviin ole saatavissa.

Virastojen tulee varautua vaihtoehtoihin laskelmiin ja suunnitelmiin, jotta toiminta pystytään sopeuttamaan päätösten mukaiseen kehystasoon.

On arvioitu, että sisäministeriön hallinnonalalla tällä hetkellä tiedossa oleva rahoitusvaje on kehyskaudella 38,4 – 92,7 milj. euroa, uusien tiedossa olevien tehtävien edellyttämä kustannusvaikutus 1,5 – 8,2 milj. euroa sekä lähivuosien kustannustason nousu 4,3 – 19,8 milj. euroa. **Menojen vähentämistarve on kokonaisuudessaan vuosina 2025 – 2028 edellä mainitut sekä säästöt huomioiden 71,4 – 131,8 milj. euroa.**

Tuottavuusohjelmalla haetaan osin pitkäaikaisia toiminnan tehostamisen keinoja, mutta johtuen säästöjen aikaistumisesta suurempana jo vuoteen 2025 myös välittömästi toteuttamiskelpoisia säästöpotentiaalia sisältäviä toimia. Osaan virastojen ilmoittamista toimista liittyy myös suuri todennäköisyys, että myöhemmin vuosina säästöistä seuraa mm. korjaus- ja investointivelkaa.

Säästöjen ja tuottavuustoimien vaikutukset eivät saa vaikeuttaa eikä vaarantaa hallitusohjelma-kirjausten täytäntöönpanoa. Hallitusohjelman mukaiset säästölait on toteutettava täysimääräisinä.

Seuraavassa on kuvattu toimenpidekokonaisuuksittain virastojen arvioimat mahdollisuudet sopeutustoimille kustannusvaikutuksineen.

3. Tuottavuustoimenpiteet hallinnonalalla

3.1. Valtionhallinnon yhteiset hankkeet

3.1.1. Viranomaisviestinnässä siirrytään digitaalisten palveluiden ensisijaisuuteen

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi siirtyy asteittain digitaalisten palveluiden ensisijaisuuteen viranomaisasiointikanavana. Lainsäädäntöä muutetaan siten, että digitaalisesta viranomaisviestinnästä tehdään ensisijainen viranomaisviestinnän kanava niille, joille se on mahdollista.

VM:n selvityksissä arvioitu säästöpotentiaali (DVV:n tietoihin pohjautuen) SM:n hallinnonalalla on 1,3 milj. euroa ja toteutunut postikulujen määrä 3,2 milj. euroa/vuosi.

Sisäministeriön hallinnonalalla on viime vuosina tehty jo paljon kehittämistyötä sähköisen asioinnin lisäämiseksi. Esimerkiksi Maahanmuuttoviraston lupapalveluissa sähköisten hakemusten määrä ylittää jo 80 %. Virastojen arviot paperipostiin siirtymisen tuomista uusista säästöistä ovat vähäisiä. Paperipostin määrä on vähäinen tai postiin sisältyy liitteitä, joita ei voi toimittaa sähköisesti.

Jatkokehittämisessä arvioidaan aina kuitenkin mahdollisuudet Suomi.fi –käytön laajentamiseen kuten myös muun automatisaation ja digitalisaation lisääminen. Tavoitteena on, että sisäministeriön hallinnonalalla käytetään kattavasti Suomi.fi -palveluita (kansallinen palveluväylä, asiointi, viestit, puolesta asiointi, oppaat) prosessien mukaisesti erityisesti lupahallinto ja asiointikanavat.

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan 6.2.2024 linjausten mukaisesti priorisoidaan sähköisen asioinnin ensisijaisuuden mahdollistava ja tuottavuutta parantava lainsäädäntötyö. Sisäministeriön hallinnonalalta ei ole tunnistettu ministeriön vetovastuulla olevia säädöshankkeita, jotka liittyisivät sähköisen asioinnin ensisijaisuuteen. Sen sijaan hallinnonalan prosesseihin ja tehtäviin liittyviä asioita käsitellään muiden hallinnonalojen (erityisesti OM:n) lainsäädäntöhankkeissa.

Lisäksi virastoissa on arvioitu vähäisiä säästömahdollisuuksia sähköiseen viestintä- ja julkaisumateriaaliin siirtymisessä painotuotteiden sijaan.

Toimenpiteet:

- Hallinnonalan virastot huolehtivat, että uudet palvelut käyttävät ensisijaisesti DVV / Suomi.fi -palveluita kansalaisten asiointina.
- Ministeriö osallistuu aktiivisesti muiden hallinnonalojen digitaalista asiointia koskevien lainsäädäntöhankkeiden valmisteluun ja edistämiseen.

Arvio sopeutustoimien kustannusvaikutuksista:

- 0,3 milj. euroa/vuosi

3.1.2. Toimipisteverkoston tarkastelu ja tilaohjelman toimeenpano

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan 6.2.2024 linjausten mukaisesti hallitus tekee valtioneuvoston periaatepäätöksen alueellisesta läsnäolosta keväällä 2024. Hallitus sitoutuu siihen, että virastojen alueelliseen toimipaikkaverkostoon voidaan valmistella muutoksia tuottavuusohjelman säästötavoitteeseen ja kustannustason nousuun vastaamiseksi.

Valtion tilaohjelmassa edetään nopeutetussa aikataulussa niin, että keskeiset säästöt sovitaan vuosina 2024 ja 2025 ja säästöt toteutuvat virastojen muutettua uusin tiloihin 1-2 vuotta myöhemmin. Tuottavuusohjelman toteuttamiseen tähtäviä tilahankkeita priorisoidaan.

Senaatti-konsernin asiantuntijanäkemyksen mukaan toimitilakustannusten merkittävin säästöpotentiaali löytyy toimistotiloista, joiden käyttöasteet ovat jääneet koronapandemian jälkeen pysyvästi alhaiselle tasolle. **Merkittävimmät säästöt saadaan yhteisistä työympäristöistä suurissa kaupungeissa.** Säästöjen saavuttaminen ja kustannusnousujen hillitseminen edellyttävät valtion toimitilastrategian määrätietoista johtamista hallinnonalalla.

Toimitilastrategian toimeenpanosuunnitelmassa sisäministeriön hallinnonalalla on määritelty tavoitteet, jotka saavuttamalla pystytään saamaan aikaan myös merkittäviä talousvaikutuksia. Hallinto- ja tukitehtävät ovat nykyisin pääasiallisesti sijoitettu toimistotyöympäristöihin, ja näiden toimintojen tilankäytön uudelleen suunnittelu mahdollistaa säästöjä.

Hallinnonalan toimipisteverkostoa on merkittävästi karsittu osana edellisiä tuottavuus- ja säästötoimia. Toimipisteverkostoa tai toimitilaratkaisuja tarkastellaan kuitenkin kaikissa virastoissa uudelleen tuottavuusohjelmavalmistelun osana. Toimitiloihin liittyvät ratkaisut ovat pääasiassa pitkän aikavälin ratkaisuja ja ne ensisijaisesti tähtäävät tulevien toimitilakustannusten nousun hillitsemiseen.

Poliisilla ja Maahanmuuttovirastolla on käynnissä laajempi toimitiloihin liittyvä selvitystyö. Muiden virastojen osalta mahdollisuudet toimitilaverkoston tehostamiseen ovat pienempiä, mutta kaikilla virastoilla selvitetään toimenpiteitä toimipisteiden yhdistämiseen, yhteiseen työskentely-ympäristöön tai toimitilojen käytön tehostamiseen.

Toimenpiteet:

- Toimeenpannaan valtion toimitilastrategiaa rohkeasti ja suunnitelman mukaisesti. Arvioidaan nykyisiä ratkaisuja kriittisesti ja avarakatseisesti. Ratkaistaan ongelmat, jotka ovat tähän asti olleet esteenä toimitilojen kehittämislle kohti strategiatavoitteita.
- Toimitilojen yhteiskäyttöisyyttä lisätään merkittävästi sekä hallinnonalan virastojen kesken että hallinnonalarajat ylittävää yhteistyötä kehittäen.
- Ministeriö on käymässä keskusteluita ensin sisäisesti osastojen kesken tilaohjelman toimeenpanosta ja sen jälkeen virastojen johdon, toimitilahallinnon ja toiminnan kehittämisestä vastaavien kesken. Keskustelujen tulokset käydään läpi Senaatti-konsernin kanssa ja varmistetaan kaikkien tahojen yhteinen ymmärrys tavoitteista.
- Ministeriö seuraa ja ohjaa toimitilahankkeita varmistaen strategia- ja tuottavuustavoitteiden toteutumisen hanketasolla. Ministeriö ylläpitää yhdessä Senaatti-konsernin kanssa kokonaiskuvaavaa hallinnonalan toimitilakokonaisuuden kehittymisestä.
- Ministeriössä kootaan listaus hankkeista ja yksittäisistä toimista, joilla voidaan saavuttaa merkittäviä säästöjä. Listaus on päivittyvä.

Arvio sopeutustoimien kustannusvaikutuksista:

- 0,4 – 6,4 milj. euroa vuosi

3.2. Hallinnonalan omat toimenpiteet

3.2.1. Ydintoimintojen läpikäynti ja tehtävien karsiminen

Sisäministerin linjausten mukaisesti virastojen lakisääteiset ydintehtävät on pystyttävä priorisoimaan hallinnonalalla ja säästöt kohdennettava niin, ettei operatiivisen toiminnan taso vaarannu. Säästöjen kohdentamisen tulee keskittyä mm. hallinnon tehtäviin ja ei-lakisääteisiin tehtäviin. Säästöt tehdään ensisijaisesti hallinnosta ja sellaisesta toiminnasta, joka ei ole lakisääteistä ydintehtävää kuten kansalaisten avun saantia tai rajojen valvontaa.

Tavoitteena on, että resurssit kohdennetaan tulevaisuudessa tuottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta vielä tehokkaammalla tavalla. Valmistelun edetessä tuotetaan sisäasianhallinnon yhteinen talouden tietopohja. Tavoitteena on, että koottu tieto tukee laadukkaasti ja reaaliaikaisesti päätöksen tekoa ja auttaa tavoitteiden saavuttamista. Tietoa analysoimalla ja hyödyntämällä mahdollistetaan resurssien vaikuttava kohdentaminen ja tehokkaampi ohjaus.

Lakisääteisiä tehtäviä koskevat tiedot on koottu osana virastokohtaisen tuottavuusohjelman valmistelua. Lakisääteisiä tehtäviä ja niiden toteuttamisen tasoa on arvioitu ministeriön tulosohjaavan osaston ja viraston välillä osana tuottavuusohjelman valmistelua.

Valmistelussa on arvioitu myös tarvetta lainsäädännön muutoksille prosessien keventämiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi (ns. normien purku). Näitä arvioidaan osana lainsäädäntövalmistelua. Virastot ovat nostaneet esiin tehtäviä, joiden toteuttaminen muualla olisi tarkoituksenmukaisempaa. Myös päällekkäisiä toimintoja on karsittava. Vaikutuksina tavoitellaan näillä toimilla myös työergonomiaa, jotta kuormituksia voitaisiin tasata ja löytää näin myös uusia mahdollisuuksia töiden tekemiseen. Muutosten avulla pyritään löytämään uusia avauksia, joilla voidaan keskittää ja tiivistää työ painopisteisiin eli ydinasioiden hoitamiseen. Sisäisen turvallisuuden ministeriön hallinnonaloinen tulee pystyä varautumaan niin taloudellisesti kuin toiminnallisesti kaikkiin turvallisuustilanteisiin normaalioloista poikkeusoloihin.

Näiden toteuttamisen arvioinnissa on tärkeää huomioida julkisen talouden kokonaisuuden tehostuminen. Sisäministeriö ei edistä ratkaisuja, joilla hallinnonalalla saavutettu säästö näkyy kustannusten nousuna muilla toimijoilla.

Lainsäädäntövalmistelussa priorisoidaan hallitusohjelman mukaiset, säästöjä tuottavat lakimuutokset sekä normien purkua edistävä lainsäädäntö. EU-lainsäädäntö implementoidaan mahdollisimman pienillä kustannusvaikutuksilla.

Säästöjen toimeenpanon lisäksi pyritään löytämään mahdollisuuksia resurssien uudelleen kohdentamiseksi virastoissa ja hallinnonalan sisällä. Sisäministeriön hallinnonalan arviot tulevasta kustannusten noususta ja uusien tehtävien edellyttämistä resursseista ovat lähivuosina suuria. Vaikka uusia säästöjä ei hallinnonalaan hallituksen seuraavissa päätöksissä kohdistuisikaan, tulevien rahoitustarpeiden kattamiseksi kehyksen sisältä on virastojen tarkemmin arvioitava mahdollisuuksia luopua tehtävistä ja tehostaa toimintaa.

Tulevina vuosina jatketaan vuosittaisten resurssikartoitusten tekemistä, jotta virastoilla ja ministeriöllä on samanlainen talouden tilannekuva.

Sisäministeriön hallinnonalalla on hallinto- ja tukitoimintoja keskitetty jo laajasti aiempien tuottavuus- ja säästötoimien osana. **Hallinto- ja tukihenkilöstön karsiminen ilman mahdollisuutta tehtävien pois jättämiseen tai vähentämiseen johtaa tehtävien siirtymiseen operatiiviselle henkilöstölle.** Tämä ei johda toivottuun lopputulokseen eli operatiivisen toiminnan resurssien varmistamiseen.

Virastojen kanssa käydyissä keskusteluissa ei ole löydetty merkittäviä ei-lakisäätteisiä tehtäviä, joiden tekemisestä voitaisiin luopua. Arviointia jatketaan osana virastokohtaisten tuottavuusohjelmien valmistelua. **Rahoitusvajetta koskevat arviot ja suunnitelluilla toimilla saavutettavat säästöt ovat tässä vaiheessa alustavia ja ne täsmentyvät valmistelun edetessä.**

Virastoista Poliisihallitus ja Häätäkeskuslaitos arvioivat hallinto- ja tukitehtävissä merkittävää tehostamisen mahdollisuutta. Muilla virastoilla on arvioitu lähinnä toiminnan tason laskemiseen tai koulutus- ja harjoitustoiminnan vähentämiseen liittyviä mahdollisuuksia.

Toimenpiteet:

- Ydintehtävät kirkastetaan osastojen ja virastojen välisissä keskusteluissa ja arvioidaan mahdollisuudet tehtävien karsimiseen.
- Lainsäädäntömuutoksia edellyttävät toimet arvioidaan osana lainsäädäntövalmistelua.
- Kootaan tietopohja mahdollistamaan aiempaa vaikuttavampi resurssien kohdentaminen ja tehostetaan sillä ohjausta.

Arvio sopeutustoimien kustannusvaikutuksista:

- 7,8 – 9,0 milj. euroa/vuosi

3.2.2. ICT-hankehallinta ja kehittäminen

Taluspoliittisen ministerivaliokunnan 6.2.2024 päätöksen mukaan ICT- ja digitalisaatiohankkeissa lähtökohtana tulee olla toimintatapojen uudistaminen siten, että hankkeet ovat investointeja ja tuottavuus kasvaa. Tuottavuutta parannetaan hyödyntämällä aiempaa vahvemmin yhteisiä palveluja, valmisohjelmistoja, investointien jaksoitusta ja arvioimalla niiden tuottavuuden toteutumista hankkeiden etenemisen aikana. Kustannushyötyanalyysin painoarvoa kasvatetaan hankkeiden rahoituksen perusteena. Lähtökohtaisesti rahoitusta kohdennetaan tuottavuutta lisääville hankkeille kuitenkin siten, että varautumiseen liittyvissä hankkeissa tuottavuuden nostaminen ei ole rahoituksen ensisijainen kriteeri.

ICT –hankkeet ovat usein pitkäkestoisia ja edellyttävät laajaa moniviranomaisyhteistyötä. Hankkeiden kautta tavoiteltujen toimintamuutosten ja hyötyjen aikaansaamiseksi on kiinnitettävä huomiota hankesalkkutoimintaan, hankkeen johtamiseen sekä hankkeen ohjaamiseen.

Ydintehtäviä tukevat, priorisoidut hankkeet on vietävä niin Digi- ja väestötietoviraston hankesalkkuun kuin Yhteiskunnan uudistamisen ministeriryhmän digisalkkuun. Sisäministeriö varmistaa, että hankesalkku on ajan tasainen.

Hankkeen käynnistämisen yhteydessä on varmistettava riittävä hankeosaamisen taso samoin kuin johdon tuki hankkeella tavoitellulle muutokselle. Tarvittaessa käytetään ulkopuolista hankeosaamista. Luodaan malli parhaiden käytäntöjen välittämiseksi.

Hyväksyttävät uudet isot ICT- ja toiminnan muutoshankkeet toteutetaan ositettuna lyhyissä maksimissaan 2 vuoden sykleissä. Syklin tulos on etenemisen perusta seuraavalle hankevaiheelle.

Ministeriössä tehostetaan ja tiivistetään yhteistyötä hankkeiden ohjauksessa, seurannassa ja viraston toiminnan tukemisessa. Ministeriön hallinto- ja kehittämisosaston konsernipalvelu- sekä talous- ja suunnitteluyksiköt vastaavat hallinnonalan hankesalkun, hankeikkunan sekä

digisalkun seurannasta, hankkeiden rahoituksen käytöstä sekä mahdollisista eskalaatioprosessien käynnistämistä. Jokaisessa hankesalkussa olevassa hankkeessa on ohjaavan osaston ja tietohallinnon edustaja mukana ohjausryhmätyössä, mikäli tiedonhallintalain arviointi menettelyssä on tarve ilmennyt. Konsernitason ohjauksessa ja seurannassa painotetaan toiminnan vaikuttavuuden, hallinnonalan yhteentoimivuuden sekä KV/EU-hankkeiden läpivientien turvaamista. Riskiarvioissa 1 punainen tai 2 keltainen värikoodia johtaa yhteiseen riskienhallinnan mukaiseen läpikäyntikeskusteluun. Erityistä huomioita kiinnitetään idea – ja lopetus - sekä hyötyjen arviointivaiheisiin ja riskien hallintaan. Tällä tavoitellaan hallitumpaa kokonaisnäkymää ja hankkeiden tavoitteiden saavuttamista. Hankeseurantaa tehdään 2 – 3 krt vuodessa hallinnonalan sisäisissä yhteistyöryhmissä.

Sisäministeriö edellyttää virastojen ottavan huomioon pilviteknologian hyödyntämisen kustannusnousujen hillitsemiseksi. Suunnittelussa tulee huomioida julkisen hallinnon yhteiset ohjeistukset ja sisäministeriön konsernin yhteinen tavoite tietojen yhteentoimivuuden ja käytettävyyden turvaamisessa sekä hallinnonalan teknologiatiekartan tavoitetila. Pilvipalveluiden ja -alustojen käyttöönotoissa tulee aina arvioida laajasti turvallisuusnäkökohdat. kovin yksityiskohtaista

Virastojen tuottavuustoimissa on nostettu esiin mm. hankkeiden hallinnan ja johtamisen tehostaminen (Poliisi, Hätäkeskuslaitos, Maahanmuuttovirasto), kehittämishankkeiden priorisointi ja keskeyttäminen (Poliisi, Rajavartiolaitos, Hätäkeskuslaitos), ostopalveluiden ja sisäisten palveluntuottajien laajempi hyödyntäminen (Hätäkeskuslaitos, Pelastusopisto) sekä järjestelmistä luopuminen. Lisäksi selvitetään laajasti hallinnonalan pilvipalveluiden ja tekoälyn käyttämisen mahdollisuuksia turvallisuusnäkökohdat huomioiden.

Toimenpiteet:

- Virastot pitävät hanke- ja digisalkkujen tiedot ajantasaisina ja tietosisällöltään kattavina. Ministeriö koordinoi salkkujen käyttöä ja pitää valtioneuvoston hankeikkunan lainsäädäntöhankkeet ajantasaisina.
- Varmistetaan riittävä hankinta- ja hankeosaamisen taso hankkeita käynnistettäessä. Arvioidaan ulkopuolisten palveluiden hyödyntäminen.
- Tehostetaan ICT-hankkeiden ohjausta, seurannan vuosikelloa sekä ohjeistusta.
- Virastot laativat suunnitelmat pilvipalveluihin siirtymiseksi painottuen erityisesti yhteisten palveluiden ja julkisen tiedon tietovarantojen käytön osalta. Suunnitelmissa huomioidaan sisäministeriön ohjeiden mukaiset riskiarvioinnit valmiuden ja varautumisen turvaamiseksi.

Arvio sopeutustoimien kustannusvaikutuksista:

- 3,0 – 3,5 milj. euroa

3.2.3. Rakenteelliset kehittämistoimet

Osana tuottavuusohjelmien valmistelua virastot arvioivat säästöjen saavuttamista ja erityisesti tulevien kustannusnousujen kattamista rakenteellisten kehittämistoimien avulla. Vaikka aiemmat säästöt on jo toteutettu mm. hallintoa keskittämällä, tulevat kustannusnousupaineet edellyttävät rakenteellisten kehittämistoimien arvioimista.

Suojelupoliisissa, Häätäkeskuslaitoksessa ja Maahanmuuttovirastossa on organisaatorakennetta ja/tai johtamisjärjestelmää uudistettu viime vuosina. Tavoitteena muutoksissa on ollut tehokkaamman ja tuottavamman toiminnan mahdollistava organisaatio.

Poliisihallituksessa selvitetään tuki- ja hallintotehtävien ja hankintatoimen keskittämistä, millä arvioidaan saavutettavan merkittävät kustannussäästöt pidemmällä aikavälillä. Maahanmuuttovirastossa ja Rajavartiolaitoksessa on valmisteilla toiminnan tehostamiseen tähtäviä pienempiä kehittämistoimia.

Toimenpiteet:

- Virastoissa toteutetaan rakenteelliset kehittämistoimet, joilla tehostetaan toimintaa.

Arvio sopeutustoimien kustannusvaikutuksista:

- 2,3 – 7,2 milj. euroa

3.2.4. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden lisääminen

Sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan selvitys on tehty vuonna 2023. Maksullinen toiminta on pääsääntöisesti kustannusvastaavaa, mutta yksittäisissä suoritteissa tai suoriteryhmissä kustannusvastaavuus jää alle 100 prosentin.

Virastoissa siirrytään Valtiokonttorin yhteisen kustannuslaskentamallin mukaiseen kustannuslaskentaan ja varmistetaan kaikkien suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten huomioiminen suoritteiden hinnassa (mm. investointien poistot). Hinnoittelussa huomioidaan myös suoritteen luovuttamisen jälkeen tapahtuvat toimet kuten jälkikäteisvalvonta.

Kustannusvastaavuutta nostetaan 100 prosenttiin tai poikkeustilanteissa lähelle omakustannushintaa, jotta virastojen toimintamenoista ei jouduta rahoittamaan maksullisen toiminnan suoritteiden tuottamista.

Maksullisen toiminnan kattavuutta lisätään ja arvioidaan maksuttomien palvelujen tai asiakasryhmien siirtämistä maksullisiksi.

Maksullisen toiminnan tuloja lisääviä mahdollisuuksia ovat todenneet kaikki virastot, mutta vaikutus tulokertymään on osalla virastoja vähäinen.

Toimenpiteet:

- Kustannusvastaavuuden nostaminen arvioidaan osana seuraavien vuosien maksuasetusten valmistelua jokaisen alle omakustannushinnan hinnoitellun suoriteryhmän osalta. Kustannusvastaavuuden tulisi kaikkien suoriteryhmiä osalta olla vähintään 100 %.
- Maksullisen toiminnan kattavuus varmistetaan.

Arvio sopeutustoimien kustannusvaikutuksista:

- 3,0 – 7,0 milj. euro/vuosi

3.2.5. Kustannusten alentaminen

Virastoissa tulee arvioida yhteisten palveluntuottajien kattavampi ja tehokkaampi hyödyntäminen. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjausten mukaisesti palvelukeskukset tukevat virastoja säästöjen saavuttamisessa ja toiminnan tehostamisessa.

Ministeriön ja virastojen tulee osallistua aktiivisesti Tori-TUVE –lain arviointiin. Tarkastelussa tulee arvioida toimialojen käyttöveloitteet suhteessa toimintakyvyn vaatimuksiin sekä mahdolliset kustannusvaikutukset ei-kriittisten palveluluiden irrottamisessa TUVEstä.

Säästöjen löytämiseksi virastoissa tulee tarkastella myös kaikkia kustannuseriä, kuten matkustus, tarjoilut, palvelujen ostaminen ja muut hankinnat. Kaluston käytön elinkaaren pidentämistä tulee arvioida. Operatiivisen toiminnan kannalta keskeiset hankinnat ja palvelut tulee kuitenkin pystyä turvaamaan.

Kehittämistoiminnan vähentäminen on usein nopein tapa alentaa kustannuksia lyhyellä aikavälillä. Kehittämistoimintaa karsittaessa tulisi turvata kuitenkin erityisesti ne kehittämistoimet, joilla on vaikutusta prosessien ja tehtävien tuottavuuden lisäämiseen ja kustannussäästöjen saavuttamiseen.

Virastoissa on kattavasti käyty läpi kaikkia kulueriä. Virastoissa vähennetään erityisesti matkustamista, sidosryhmäyhteistyötä ja tilaisuuksia, viestintämenoja sekä tehostetaan toimitilojen käyttöä. Matkustamisen kuluja voidaan karsia esimerkiksi huolellisella matkustamisen tarveharkinnalla, etäosallistumisilla tai delegaatioita pienentämällä. Useampi virasto selvittää myös Tori-TUVE-lain mahdollisuuksia siirtää osa järjestelmistä ja palveluista TUVE-verkon ulkopuolelle. Kalustohankintoja viivästytetään ja käytön elinkaarta jatketaan. Lisäksi viivästytetään investointeja ja kehittämishankkeita. Henkilöstöetuuksia tarkastellaan uudelleen. Virastoissa arvioidaan myös sisäisten palveluntuottajien käytön laajentamista.

Toimenpiteet:

- Ministeriö ja virastot osallistuvat aktiivisesti Tuve ja tori –lain arviointiin sekä VALTORI, Erillisverkko ja DigiFinland palveluntuottajien ohjaus- ja koordinaatioryhmiin.
- Virastot arvioivat ja toimeenpanevat yhdessä sisäisten palveluntuottajien kanssa kehittämistoimet, jotka johtavat kokonaiskustannusten alenemiseen.
- Virastot käyvät läpi kustannusrakennetta kokonaisuutena ja tehostavat rahoituksen käyttöä kunkin kuluerän osalta.

Arvio kustannusvaikutuksista:

- 4,9 – 17,4 milj. euroa/vuosi

3.2.6. Henkilöstöön kohdistuvat toimet

Taluspoliittisen ministerivaliokunnan 6.2.2024 linjausten mukaisesti säästöistä koituvia henkilöstövaikutuksia pyritään hallitsemaan luonnollista eläke- ja muuta siirtymää hyödyntäen ja hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen. Hallitus tiedostaa, että tuottavuusohjelman toimeenpano johtaa todennäköisesti henkilöstövähennyksiin eri virastoissa.

Hallituksen kevään 2024 kehysriihen päätösten mukaisesti uusia sopeutustoimia ei kohdenneta siten, että ne vähentäisivät poliisien tai rajavartioiden henkilöstömäärää.

Sisäministeriön hallinnonalalla erityisesti tulevat kustannustason nousut ja uudet tehtävät johtavat tulevina vuosina väistämättä henkilöstön määrän vähenemiseen. Vähentäminen tulee toteuttaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen huomioiden kriittisen osaamisen turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Kaikessa valmistelussa tulee vahvistaa henkilöstösuunnittelun ja henkilöstötiedon merkitystä oikea-aikaiselle päätöksenteolle. Ensisijaisena vaihtoehtona säästöjen toteutuksessa virastoissa tulee kuitenkin hyödyntää muita tuottavuus- ja säästötoimia.

Virastot ovat valmistelussaan arvioineet henkilöstömäärän vähentämisen tarvetta sekä sen aikataulua. Arvioiden kuitenkin todetaan täsmentyvän myöhemmin muiden tuottavuustoimien tarkentuessa. Pääsääntöisesti merkittävämpiin toimiin joudutaan vasta kehyskauden lopulla

Henkilöstön vähennykset pyritään toteuttamaan poistuvien henkilöiden virkojen täyttöö kriittisesti arvioiden ja viivästyttäen, harjoittelijoiden käyttöä vähentämällä ja määräaikaistuuksia päättämällä. Lisäksi säästöä saada lomarahojen vaihtamisesta, työvuorosuunnittelua tehostamalla ja henkilöstön etuuksia kriittisesti arvioimalla.

Toimenpiteet:

- Virastot arvioivat henkilöstömäärän sopeuttamisen tarvetta huomioiden rakenteelliset kehittämistoimet ja kriittisen osaamisen turvaamisen ja kehittämisen.

Arvio sopeutustoimien kustannusvaikutuksista:

- 8,4 – 22,9 milj. euroa/vuosi

3.2.7. Muut toimet

Yllä kuvattujen toimien lisäksi virastojen ilmoittamien tietojen mukaan on edelleen kohdentamatonta sopeustarvetta 19,7 – 56,6 milj. euroa/vuosi. Tämä tulee jakautumaan suuremmaksi osaksi yllä lueteltuihin toimiin tuottavuusohjelmien toimenpiteiden valmistelun edetessä.

Lisäksi vuosina 2025 – 2026 sopeuttamistarvetta vähentää vuodelta 2024 siirtyvä toimintamenorahoitus. Kevään kehysriihen päätösten jälkeen virastoissa on pyritty hakemaan pikaisia, välittömästi voimaan tulevia säästötoimia siirtyvän erän kasvattamiseksi (mm. rekrytointikielto tai rekrytointien viivästyttäminen, toimet kustannusten alentamiseksi). Niiden avulla haetaan lisää aikaa pitkävaikutteisempien sopeutustoimien toteuttamiselle

4. Toimeenpano ja aikataulu

Tuottavuusohjelman ja virastokohtaisten toimenpiteiden valmistelua on jatkettu syksyllä 2024. Toimenpiteiden seuranta ja riittävyyden arviointi kytketään osaksi sisäministeriön hallinnonalan suunnitteluprosessia (STOM-prosessi).

Sopeuttamistoimet jatkuvat virastoissa pääasiassa vähintään vuoteen 2028 saakka. Toimeenpanossa ja toimien riittävyyden arvioinnissa huomioidaan vuosia 2025 – 2028 koskevat kehys- ja talousarviopäätökset.